

TANTÁRGYI TEMATIKA

<p>Tantárgy neve: A nyelvtörténet forrásai I. Szórványemlékek II. Korai magyar szövegek III. Újabb magyar szövegek</p>	<p>Tantárgy Neptun kódja(i): BTMMN509, BTMMN514, BTMMN515, BTMTN111 (E Neptun kód(ok) a nappali képzésre vonatkozik/vonatkoznak. A levelező képzés Neptun kódjaiban a számjegy előtti N betűt L betűre kell cserélni!)</p>
	<p>Tantárgyfelelős intézet: ME BTK Magyar Nyelv- és Irodalomtudományi Intézet</p>
	<p>Tantárgyelem: K (K: kötelező, KV: kötelezően választható, SZV: szabadon választható)</p>
<p>Tárgyfelelős (név, beosztás): A. Molnár Ferenc professor emeritus</p>	
<p>Tantárgyi egység: Szórványemlékek</p>	
<p>Tantárgyi egység Neptun kódja: BTMMN509 (E Neptun kód a nappali képzésre vonatkozik. A levelező képzés Neptun kódjában a számjegy előtti N betűt L betűre kell cserélni!)</p>	
<p>Javasolt félév: 3., 4. (A szak keresztféléves meghirdetésben nem indul, így páratlan szám mindig őszi, páros szám tavaszi félévet jelent.)</p>	<p>Előfeltétel: nincs (E Neptun kód(ok) a nappali képzésre vonatkozik/vonatkoznak. A levelező képzés Neptun kódjaiban a számjegy előtti N betűt L betűre kell cserélni!)</p>
<p>Óraszám/hét: BTMMN509, BTMMN514, BTMMN515: 1 szeminárium, 1 konzultáció, BTMTN111: 2 (A nappali képzés heti óraszámja 15 héten át. A levelező képzések féléves óraszámja a nappali tagozatos féléves órázámhoz mindig az egyharmada: heti 1 nappali tagozatos óra esetén a levelező tagozat féléves óraszámja 5, heti 2 nappali tagozatos óra esetén a levelező tagozat féléves óraszámja 10 stb.)</p>	<p>Számonkérés módja (a/gy/k/b): gyakorlati jegy (A teljesítés követelményeit lásd alább a <i>Félévközi számonkérés</i> ill. az <i>Értékelés</i> pontoknál.)</p>
<p>Kreditpont: BTMMN509, BTMMN514, BTMMN515: 2, BTMTN111: 3</p>	<p>Tagozat: nappali (A tantárgy és a tantárgyi egység adatai és követelményei azonosak a levelező tagozaton is, egyedül a Neptun kód különbözik.)</p>
<p>Tantárgyi egység feladata és célja (3–4 mondatban összefoglalva): Három egymásra épülő szeminárium (<i>Szórványemlékek, Korai magyar szövegek, Újabb magyar szövegek</i>) keretében sajátíthatják el a hallgatók a komplex forráselemzés módszerét, amelyben egyaránt hangsúlyt fektetünk a nyelven kívüli, de a forráselemzéshez szükséges adatok kiválasztására, a nyelvi szintek szerinti elemzés elsajátítására, a művelődéstörténeti vonatkozások ismeretére és a források intertextualitására. A <i>Szórványemlékek</i> tantárgy célja, hogy megismertesse a hallgatót a magyar nyelv külföldi és hazai szórványemlékeivel, s azok komplex elemzési módszerével. Tantárgyi program: a szórványok helye a nyelvemlékek rendszerében, külföldi szórványok bemutatása (mohamedán források, görög források, latin források), hazai szórványok nyelvi elemzése (hangtani, alaktani, jelentéstani, etimológiai vizsgálata). A nyelvi elemzés mellett a komplex elemzési módszer kiterjed a nyelvemlékek művelődéstörténeti hátterének bemutatására is.</p>	
<p>Tantárgyi egység tematikus leírása 12–15 heti bontásban:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Tantárgyi bevezetés, a szórványokról általában; Mohamedán (arab–perzsa) szórványaink (tanári magyarázattal, a továbbiakban folyamatos hallgatói felkészüléssel is) 2. Konsztantinosz Porphyrogennétosz (bizánci) görög származású (magyar) szórványai 3. A fenti témakör folytatása; Liutprand „Antapodosis”-ának szórványaiból 4. A veszprémvölgyi apácák adománylevele (a görög szöveg és latin átírata) szórványaiból 5. A tihanyi apátság alapítólevelének szórványai 6. A fenti témakör folytatása 7. A fenti témakör folytatása 8. A fenti témakör folytatása 9. A tihanyi apátság birtokösszeírása, a Várad Regestrum és Anonymus szórványaiból 	

10. A fenti témakör folytatása
11. Zárthelyi dolgozat írása
12. A (kijavított) zárthelyi dolgozat tanulságainak megbeszélése
13. Összefoglalás
14. Kiselőadások
- 15.

Félévközi számonkérés módja (prezentáció, zárthelyi dolgozat, szemináriumi dolgozat beadása stb.): zárthelyi dolgozat; a folyamatos hallgatói felkészülés szóbeli, esetenként rövid írásbeli ellenőrzése.

Értékelése (félévközi teljesítmény aránya a beszámításnál, ponthatárok stb.): SZ

A kód jelentése:

A = a tantárgy aláírással zárul, amelyben kétfokozatú az értékelés (nem megfelelt, megfelelt). A hallgató legfeljebb az óraszám 30%-át mulaszthatja el következmények nélkül, az ezt meghaladó mértékű hiányzás – kivéve az igazolt betegség miatti hiányzást – esetén az aláírás nem szerezhető meg. Az igazolt hiányzás pótlási feltételeit az oktató ismerteti. Az aláírás feltétele, hogy az oktató által a félév során támogatott prezentációs és beadási kötelezettségeknek a hallgató maradéktalanul eleget tegyen.

K = a tantárgy kollokviummal zárul, amelyben ötfokozatú az értékelés (1–5). Az előadások óraszámának legalább 60%-án kötelező a hallgató részvétele, amit jelenléti ívre vezetett aláírásával igazol. Az ennél többet mulasztó hallgató nem kaphat aláírást és nem vizsgálhat. Az előadáshoz évközi zárthelyi dolgozat(ok) társulhat(nak), legfeljebb akkora számban, mint a tantárgyi egység kreditpontszáma.

Amennyiben az előadáshoz zárthelyi dolgozat(ok) társul(nak), annak/azoknak az eredménye legalább 30%, legfeljebb 40%-os súllyal esik latba a záró osztályzatban. A zárthelyi dolgozat(ok)ról az oktató a tárgy félévi meghirdetések a Neptun rendszerben ad tájékoztatást. A szakmai követelményekhez képest a hallgatónak minden zárthelyi dolgozatában és a kollokviumon is legalább 50%-os felkészültséget kell igazolnia ahhoz, hogy az elégséges (2) osztályzatot megszerezze.

SZ = a tantárgy gyakorlati jeggyel zárul, amelyben ötfokozatú az értékelés (1–5). A hallgató legfeljebb a szemináriumi óraszám 30%-át mulaszthatja el következmények nélkül, az ezt meghaladó mértékű hiányzás – kivéve az igazolt betegség miatti hiányzást – esetén az aláírás és a gyakorlati jegy nem szerezhető meg. Az igazolt hiányzás pótlási feltételeit az oktató ismerteti. Az aláírás feltétele, hogy az oktató által a félév során támogatott prezentációs és beadási kötelezettségeknek a hallgató maradéktalanul eleget tegyen. A szemináriumhoz évközi zárthelyi dolgozat(ok) társulhat(nak), annak/azoknak az eredménye legalább 30%, legfeljebb 40%-os súllyal esik latba a záró osztályzatban. A zárthelyi dolgozat(ok)ról az oktató a tárgy félévi meghirdetések a Neptun rendszerben ad tájékoztatást. A szakmai követelményekhez képest a hallgatónak minden zárthelyi dolgozatában és a beadott szemináriumi dolgozatában is legalább 50%-os felkészültséget kell igazolnia ahhoz, hogy az elégséges (2) osztályzatot megszerezze.

KSZ = a tantárgy kollokviummal és gyakorlati jeggyel záruló tantárgyi egysége(ke)t egyaránt tartalmaz. Az előbbiekre a K, az utóbbiakra az SZ kódnak megfelelő értékelés vonatkozik.

Kötelező irodalom, a tantárgyi egység egészéhez (legalább 3 irodalmi tétel, lehetőleg 1 idegen nyelvű) vagy 12–15 heti tematikus leírásának megfelelő beosztásban:

- *Árpád-kori oklevelek*, szerk. GYÖRFFY György, Bp., Balassi Kiadó, 1997.
- BÁRCZI Géza, *A tihanyi apátság alapítólevele mint nyelvi emlék*, Bp., Akadémiai Kiadó, 1951 (részletek).
- BENKŐ Loránd, *A szórványemlékek* = BÁRCZI Géza, BENKŐ Loránd, BERRÁR Jolán, *A magyar nyelv története*, Bp., Tankönyvkiadó, 1967 (és további kiad.), 38–42.
- HOFFMANN István, *A Tihanyi alapítólevél mint helynévtörténeti forrás*, Debrecen, Debreceni Egyetemi Kiadó, 2010 (részletek). www.mek.oszk/08700/08750/08750.pdf
- KOROMPAY Klára, *Helyesírás-történet (Az ómagyar kor)* = *Magyar nyelvtörténet*, szerk. KISS Jenő, PUSZTAI Ferenc, Bp., Osiris Kiadó, 2003, 281–293.
- MOLNÁR József, SIMON Györgyi, *Magyar nyelvemlékek*, Bp., Tankönyvkiadó, 1976, 2. kiad. 1977, 10–25.
- *A Tihanyi alapítólevél szövege*, közzéteszi SZENTGYÖRGYI Rudolf = HOFFMANN *i. m.* 21–41.
- www.nyelvemlekek.oszk.hu (részletek)
- ZELLIGER Erzsébet, *A Tihanyi Alapítólevél*, Pannonhalma, Bencés Kiadó, 2005 (részletek).

Ajánlott irodalom, a tantárgyi egység egészéhez (legalább 3 irodalmi tétel, lehetőleg 1 idegen nyelvű) vagy 12–15 heti tematikus leírásának megfelelő beosztásban:

- GYÖRFFY György, *Diplomata Hungariae Antiquissima*, Bp., Akadémiai Kiadó, 1992.
- HOFFMANN István, *Az oklevelek helynévi szórványainak nyelvi háttéréről* = *Helynévtörténeti tanulmányok I.*, szerk. HOFFMANN István, TÓTH Valéria. Debrecen,

Debreceni Egyetem Magyar Nyelvtudományi Tanszéke, 2004, 9–61.
<http://ht.unideb.hu/ht1.php>

- MORAVCSIK Gyula, *Az Árpád-kori magyar történet bizánci forrásai*, közreadja KAPITÁNYFY István, RITÓÓK Zsigmond. Bp., Akadémiai Kiadó, 1984, 2. kiad. 1988.
- *Ó-magyar olvasókönyv*, összeáll. JAKUBOVICH Emil, PAIS Dezső. Pécs, Danubia, 1929.
- PAIS Dezső, *A veszprémvölgyi apácák görög oklevele mint nyelvi emlék*, Bp., 1939 (MNYTK, 50).
- SZENTPÉTERY Imre, *Magyar oklevéltan*, Bp., Magyar Történelmi Társulat, 1930, reprint: Bp., Hatágú Síp Alapítvány, 1995.